

4.3.2019

SOVITTELUN EDISTÄMISPÄIVÄ 4.3.2019

Ryhmätöiden purkaminen. Seuraavat ajatukset, näkemykset ja mielipiteet nousivat esiin, mutta ne eivät välttämättä edusta kaikkien osallistujien näkemyksiä. Tärkeintä oli avoin keskustelu ja eri näkökulmien tuominen esiin.

Avustajan rooli huoltoriitasovittelussa

- selvittää, mikä päämiestä (vanhempaa) närästää ja mikä on hänelle tärkeää
- informoida asiakkaalle, mistä sovittelussa on kyse
- informoida, mitä asioita sovittelussa voidaan käsitellä
- keskustella etukäteen, millä mielellä vanhempi tulee sovitteluun → eli onko vanhemmalla aito halu ratkaista asia sovittelussa
- onko asiakas valmis sitoutumaan sovitteluun ja mahdolliseen sovintoon
- avustajan tärkein tehtävä sovittelussa on ”olla ajamatta juttua” (kuten oikeudenkäynnissä)
- pitää huoli, että asiakkaalle tärkeät asiat tulevat keskustelun piiriin
- lieventää vanhempien välistä vastakkainasettelua
- asiakkaan tukeminen sovittelussa → myös psykologinen tuki (kannustaminen, positiivisuus)
- asiakkaan etujen valvominen sovintosopimusta tehdessä
- avustaja voi esittää myös omia ratkaisuvaihtoehtoja, koska hänellä on vankka kokemus vastaavallisista konflikteista ja tilanteista
- huolehtia taukojen pitämisestä, keskustelut oman päämiehen kanssa, erilliskeskustelut

Asiantuntija-avustajan rooli huoltoriitasovittelussa

- täydentää tuomarisovittelijaa ja hänen rooliaan
- tunnistaa sovittelun esteitä
- tärkeää kuunnella kumpaakin vanhempaa
- pysyttävä ulkopuolisena, ei ota kantaa suuntaan eikä toiseen
- ei ole ratkaisemassa asiaa, vaan ratkaisulta on vanhemmilla
- tuo sovitteluun omaa koulutustaan ja kokemustaan
- tuo osapuolille luottamusta, että asia on ammattilaisten hoidossa
- muistuttaa, että sovittelun focus on lapsessa (vanhempien riidasta huolimatta)

Liike-elämän riidat ja ulkopuolinen asiantuntija sovittelussa

- **liike-elämän riidat:** soveltuvat hyvin usein sovitteluun
- usein sovitaankin jo ennen tuomioistuinkäsittelyä
- käsittely nopeampaa ja kustannustehokkaampaa, yhteistyön jatkuminen (liikesuhteet)
- salassapito ja yksityisyys onnistuvat sovittelussa paremmin
- merkitystä minkä kokoisesta yrityksestä on kysymys
- **asiantuntijakysymys:** kuka valitsee asiantuntijan, yrityksen koko vaikuttaa
- mahdollisesti pienyrittäjä ei uskalla kertoa itselleen vaikeista asioista, koska piirit ovat yleensä pienet
- olisiko asiantuntija paikalla koko sovittelun ajan vai osan aikaa?
- tärkeää, että asiantuntija on valittu yhteisesti
- yhdessä mietitty, mihin kysymyksiin häneltä halutaan vastauksia
- voisiko asiantuntija antaa kirjallisen lausunnon?

- ulkopuolinen asiantuntija voi toimia sovittelussa sparraajana/haastajana

Erilliskeskustelut

- tilanteen ja voimakkaiden tunteiden rauhoittaminen
- hankalista asioista ("intresseistä") kertomisen helpottaminen
- ongelmien kartoittaminen helpompaa
- kun ensin on erilliskeskustelut hankalista asioista, niin sitten niistä on helpompaa keskustella yhdessä
- sovittelun aktiivinen kuuntelu ja kommunikaatio helpompaa
- tunnepitoisissa konflikteissa erityisen tärkeää
- erilliskeskusteluja pyydetään liian harvoin, erityisesti riita-asioiden sovittelussa niitä pitäisi käyttää enemmän
- ongelmana päämiehen rauhoittaminen silloin, kun vastapuoli on erilliskeskustelussa

Mitä sovittelijalta odotetaan

- luottamus, elämäkokemus, tilannetaju ja maalaisjärki tärkeitä ominaisuuksia
- sovittelijan pitää perehtyä asiaan ja osapuoliin riittävästi eli sovittelijan täytyy tietää, mistä on kysymys ja keitä osapuolet ovat → tämä herättää luottamusta
- aktiivinen kuunteleminen, pitää maltaa kuunnella konfliktin historia ja asian taustat
- asianmukainen aloituspuheenvuoro, sovittelun kulku rakenteen (kaavan) mukaan
- sovittelijan pitää osoittaa, että hän vie prosessia eteenpäin
- sovittelijan pitää osata asettua samalle tasolle kuin osapuolet ja antaa heille riittävästi tilaa
- avustajat tulee pitää mukana jutussa ja keskustelussa
- sovittelija ei saa luovuttaa helpolla, vaan että sovittelu etenee
- sovinnon kirjaaminen tarkasti, niin että se on täytäntöönpantavissa
- sovittelijan tulee olla saanut asianmukainen koulutus

Avustaja päämiehen tukena ennen sovittelua ja sovittelussa

- **ennen sovittelua:** saa päämiehensä myönteiseksi siihen, että sovitteluun kannattaa lähteä, motivoi sovitteluun
- yleinen informaatio päämiehelle siitä, mistä on kyse, ei kyse oikeudenkäynnistä, vaan nämä ovat kaksi erillistä prosessia
- missä vaiheessa asia viedään sovitteluun: usein ensin haastehakemus ja vastaus eli kun saatu vastapuolelta tieto mitä tullaan esittämään
- avustaja kertoo päämiehelleen omasta ja päämiehen roolista sovittelussa
- selvitettävä päämiehen intressit, tarpeet ja tunteet
- **sovittelussa:** avustaja tuntee päämiehensä, tehtävä tarkkailla päämiehen reaktiota, pyytää taukoa, ettei ajauduta umpikujaan, umpikujaan päätyminen ennakoiti
- huolehtia, että päämiehen intressit ja tarpeet tulevat esille
- ongelmana avustajan liian aktiivinen rooli
- jos sovintoon ollaan pääsemässä, tukea päämiestä, kertoa vaihtoehdot: mitä tarkoittaa, jos sovitaan tai jos ei sovita (olla päämiehen päätöksenteon tukena)

Avustajan valmistautuminen sovitteluun

- pitää tuntea juttu niin hyvin, että osaa vastata, kun asiakas kysyy, kannattaako suostua ehdotettuun sovintoon (WATNA, BATNA, RATNA)
- "säkkiteoria": jokaisella osapuolella on suuri säkki, jonne on kertynyt taakkaa. Avustajan tulee olla kiinnostunut mitä säkissä on

- ”oksennusteoria”: kun asiakas tulee avustajan luokse ensimmäisen kerran, anna hänen ”oksentaa” juttunsa. Kun sen jälkeen tulee tauko, älä sano mitään, asiakas voi jatkaa oksentamista, mutta lopulta asiakas itse kertoo vastauksen omiin ongelmiinsa, eikä avustajan tarvitse tehdä juuri mitään
- ovatko avustajat osa ratkaisua vai ongelmaa?

Juridiikka ja ihmissuhteet sovittelussa

- sovittelussa on tärkeää antaa tilaa sekä juridiikalle (lain soveltamiselle) että ihmissuhteille
- sovittelijan tulee (riittävästi) tuntea asia ja siihen liittyvä juridiikka
- on mahdollista, että avustaja ei ole riittävästi kertonut omalle päämiehelleen vastapuolen (pätevistä) argumenteista
- tällöin sovittelijan tulee herättää keskustelua, jossa avustajat ja sovittelija voivat avoimesti puhua juridiikasta ja eri argumenttien vahvoista ja heikoista puolista (pro et contra)
- sovittelijan tulee olla juridiikan osalta aktiivinen, tarvittaessa erilliskeskusteluissa
- toisaalta avustajat tuntevat jutun ja sen juridiikan paremmin
- jos sovittelija ottaa kantaa asian juridiseen ratkaisuun, niin hän menettää toisen osapuolen luottamuksen
- sovittelijan on tarvittaessa kerrottava osapuolille, miten oikeudenkäynnissä vastaavia juttuja käsitellään (esim. kenellä näyttötaakka) → kun tämä tulee arvovaltaisen sovittelijatuomarin suusta, niin sillä on painoarvoa osapuolille

Sovittelun haasteet ym.

- kaikki ihmiset tai ihmisten väliset konfliktit eivät sovellu sovitteluun
- vaara, että sovittelija ”omii” konfliktin ja sen ratkaisuvastuun itselleen
- tasapuolisuus: sovittelijan tulee antaa tilaa tasapuolisesti kaikille osapuolille ja puuttua liian aktiivisen avustajan toimintaan
- sovitteluun on varattava riittävästi aikaa
- varsinkin sovittelun loppuvaiheessa on huomioitava osapuolten jaksaminen ja tauotus, ei saa kiihkeä sovintoon
- ehkä jatkaa sovittelua toisena päivänä, jolloin on sovittava, milloin jatketaan (ei saa jättää auki)
- sovittelija ei saa rajoittaa keskustelua liikaa, koska muutoin asiakas kokee, ettei tullut kuunnelluksi
- sovintoon ei saa pakottaa! Jos osapuolet havaitsevat, että sovinto on erityisesti sovittelijan intressissä, niin silloin sovinto ei ole aito

Miten sovittelukulttuurin edistämistä jatketaan

- käräjäoikeus on sitoutunut tarjoamaan sovittelua jokaisessa huoltoriidassa ja jokaisessa riita-asiasa
- käräjäoikeus tulee järjestämään asianajajien ym. kanssa sovittelukoulutusta ja yhteisiä tilaisuuksia jatkossakin (mahdollisesti vuosittain)
- avustajat sitoutuvat kertomaan sovittelun mahdollisuuksista päämiehilleen aina kun mahdollista
- tästä tilaisuudesta laadittu muistio laitetaan käräjäoikeuden nettisivuille
- kaikki osallistuneet sitoutuvat edistämään sovittelua mahdollisuuksiensa mukaan

Päivään osallistuivat seuraavat lakimiehet ja tuomarit

- Elina Laakso
- Anssi Savilampi
- Iina Pakarinen
- Kalle Niskanen
- Paula Kohtanen

- Markus Luotola
- Annu Tamminen
- Elina Saari
- Tero Artimo
- Sampsa Luttinen
- Mikko Pennanen
- Inga-Liisa Paavola
- Terhi Tähtinen
- Ritva Naskali
- Taro Kuusiholma
- Pauli Kataja
- Antti Heikinheimo
- Hannu Kilpelä
- Mikael Juujärvi
- Tero Lakka
- Laura Pentikäinen
- Terhi Kettunen
- Panu Kiviluoto
- Petri Anttila
- Markku Halonen
- Riikka Rahkola
- Mikko Tuomi
- Anne Hytönen
- Antti Kuikka
- Tuure Kolehmainen
- Antti Stenvall
- Ritva Hiltunen
- Jarmo Suonpää
- Topi Kilpeläinen
- Esa Puranen
- Katri Harjuveteläinen
- Eero Urtti
- Inka Heikkinen
- Mervi Miettinen

Ja seuraavat asiantuntija-avustajat

- Eeva Nyberg
- Mirja Laitinen

Muistion laativat Topi Kilpeläinen ja Riitta Pajula.